UZASADNIENIE

I. OBECNY STAN FAKTYCZNY I PRAWNY

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), zwana dalej „ustawą o zatrudnieniu socjalnym" lub „ustawą", wprowadziła do porządku prawnego mechanizmy mające na celu przeciwdziałanie marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez objęcie ich działaniami z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej, realizowanymi przez podmioty zatrudnienia socjalnego tj. centra integracji społecznej (dalej „CIS" lub „Centrum") oraz kluby integracji społecznej (dalej „KIS"). Obowiązujące przepisy stanowią kluczowy element polskiego systemu reintegracji społeczno-zawodowej. Sektor zatrudnienia socjalnego funkcjonuje na styku dwóch kluczowych obszarów polityki społecznej tj. pomocy społecznej i rynku pracy, jednocześnie jest on częścią sektora ekonomii społecznej.

Na przestrzeni ponad 20-letniego funkcjonowania przepisów tej ustawy, wiele osób skorzystało z usług reintegracyjnych, które okazały się bardzo pomocne jako narzędzie wspierania w procesie rozwiązywania różnorodnych problemów zawodowych i społecznych. Rozmiary i efekty podejmowanych działań są uzależnione od wielkości środków finansowych, możliwości współpracy różnych instytucji, w tym szczególnie organów samorządów terytorialnych, publicznych służb zatrudnienia i pomocy społecznej.

Mimo że główne założenia ustawy o zatrudnieniu socjalnym pozostają aktualne, sam system wymaga modernizacji, która jest odpowiedzią na fundamentalne wyzwania społeczno-gospodarcze, w tym demograficzne i zdiagnozowane bariery systemowe. Dotychczasowe doświadczenia związane z funkcjonowaniem przepisów ustawy oraz szeroko zakrojone konsultacje z Radą Zatrudnienia Socjalnego i przedstawicielami tego środowiska, wyznaczają kierunek koniecznych zmian systemowych, organizacyjnych i porządkujących.

II. CEL WPROWADZANYCH ZMIAN

Istotą projektu jest zwiększenie skuteczności, elastyczności i adekwatności instrumentów zatrudnienia socjalnego w odniesieniu do indywidualnych potrzeb uczestników, oraz poprawa warunków funkcjonowania CIS. Potrzeba wprowadzenia zmian wynika z następujących przesłanek:

1. Zmiany demograficzne

   Polska i Europa stoją w obliczu transformacji, które wymuszają strategiczną reorientację polityki społecznej. Do kluczowych trendów należą:

   - postępujące starzenie się społeczeństwa, generujące podwójne wyzwanie: rosnącą grupę starszych osób bezrobotnych wymagających aktywizacji oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w ramach tzw. „srebrnej gospodarki",
   - procesy depopulacyjne w regionach peryferyjnych, które prowadzą do erozji lokalnych systemów wsparcia i tworzenia „pustyń usługowych",
   - procesy migracyjne, co fundamentalnie zmienia misję podmiotów zatrudnienia socjalnego, czyniąc z nich kluczowe narzędzia polityki integracyjnej państwa.

2. Zdiagnozowane bariery systemowe

   Przeprowadzone przez służby wojewodów działania nadzorcze oraz kontrole Najwyższej Izby Kontroli (NIK)[1,] wskazały na systemowe słabości obowiązujących rozwiązań, takie jak niska efektywność zatrudnieniowa, słaba współpraca z lokalnym rynkiem pracy oraz niewystarczający nadzór nad działalnością CIS i brak uprawnień kontrolnych po stronie wojewody.

3. Konieczność uelastycznienia i upraktycznienia form wsparcia

   Dotychczasowe formy reintegracji, choć wartościowe, nie zawsze przystają do realiów współczesnego rynku pracy. Konieczne jest wprowadzenie nowych, bardziej elastycznych i zorientowanych rynkowo instrumentów, które realnie zwiększą szanse uczestników CIS na trwałe zatrudnienie.

Projektowana ustawa ma na celu:

- wzmocnienie powiązań systemu zatrudnienia socjalnego z lokalnym rynkiem pracy,
- zwiększenie skuteczności i jakości działań reintegracyjnych świadczonych przez CIS,
- wzmocnienie nadzoru i kontroli nad działalnością CIS,
- dostosowanie działań reintegracyjnych do bieżących wyzwań demograficznych i potrzeb rynku pracy.

III. ZAKRES ZMIAN

W art. 1 projektu ustawy zawarto zmiany w ustawie o zatrudnieniu socjalnym:

1) **art. 1 pkt 1**

   Obecne brzmienie ustawy wymaga doprecyzowania i usystematyzowania zakresu jej regulacji, zatem proponowana zmiana w art. 1 pkt 1 lit. a projektu (art. 1 ust. 1 ustawy) ma na celu uszczegółowienie zakresu ustawy (art. 1 ust. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Ustawa o zatrudnieniu socjalnym reguluje kwestie dotyczące tworzenia, organizację i działalność CIS i KIS, zasady uzyskiwania i utraty statusu CIS, nadzór wojewody i starosty nad prowadzeniem działalności CIS, warunki dostępu i zasady uczestnictwa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w działaniach realizowanych przez CIS i KIS, zasady realizacji działań z zakresu reintegracji zawodowej i reintegracji społecznej. W ustawie uregulowano również kwestie dotyczące Rady Zatrudnienia Socjalnego, która jest stałym organem opiniodawczo-doradczym działającym przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, obejmujące tworzenie i funkcjonowanie tego organu oraz przepisy dotyczące ochrony danych osobowych.

   Zmiana wprowadzona w art. 1 pkt 1 lit. b projektu (art. 1 ust. 3 ustawy) rozszerza tzw. „przesłanki negatywne", które powodują, że przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym nie mają zastosowania do osób, które uzyskały prawo do określonego świadczenia społecznego. Osoby te są objęte odrębnymi systemami wsparcia lub mają zagwarantowane stałe źródła dochodów. Osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych, zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne, rentę strukturalną, rentę z tytułu niezdolności do pracy, emeryturę, nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, rentę

[1)] Źródło: Informacja o wynikach kontroli „Zatrudnienie socjalne jako instrument działań na rzecz rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej oraz wzmocnienia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym", Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny, KPS-4101-02-00/2013, Nr ewid. 175/2013/P/13/110/KPS.

socjalną, świadczenie pielęgnacyjne[2], specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna, a także wynagrodzenie lub płacę z tytułu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej posiadają źródła dochodu lub świadczenia, które zapewniają im podstawowe potrzeby, co czyni niezasadnym objęcie ich przepisami tej ustawy. Wyłączenie to ma na celu racjonalizację wsparcia, które dedykowane jest osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu, które jednocześnie ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Wyłączenie to ma także na celu uniknięcie dublowania pomocy, w sytuacji, gdy osoba korzysta z innych form wsparcia dostosowanych do jej sytuacji życiowej, co zapewnia odpowiedni i sprawiedliwy system wsparcia. Po trzecie, wyłączenie to ma także na celu uniknięcie sytuacji, w której otrzymywane świadczenie integracyjne stanowić ma uzupełnienie przychodów danej osoby.

Zmiana proponowana w art. 1 pkt 1 lit. c projektu (art. 1 ust. 3a ustawy) nadaje emerytom prawo udziału w zajęciach klubów integracji społecznej. Dzięki temu emeryci uzyskają możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego przez te podmioty, a przez to podjęcia dalszej aktywności na rynku pracy.

Zmiana proponowana w art. 1 pkt 1 lit. d projektu (art. 1 ust. 3b ustawy) powiązana jest ściśle ze zmianą wprowadzaną w lit. b tego przepisu. Zmiana ta wprowadza do katalogu przesłanek negatywnych dochód z działalności gospodarczej, wyłączając tym samym możliwość kierowania do CIS osoby osiągającej dochód z działalności gospodarczej.

2) **art. 1 pkt 2**

Zmiana określona w art. 1 pkt 2 lit. a projektu (w art. 2 ustawy dodano pkt 5a) ma na celu wprowadzenie definicji pojęcia „starosta” zgodnej z definicją zawartą w art. 2 pkt 43 ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620, z późn. zm.). Zgodnie z nią, ilekroć w ustawie o zatrudnieniu socjalnym jest mowa o staroście właściwym dla siedziby CIS, oznacza to starostę powiatu lub prezydenta miasta na prawach powiatu, sprawującego zwierzchnictwo nad powiatowym urzędem pracy.

W kontekście realizacji działań w obszarze zatrudnienia socjalnego konieczne jest jednoznaczne wskazanie, że termin „starosta” odnosi się do ustawowego przedstawiciela samorządu powiatowego, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia. To zapewni spójność interpretacyjną, zwłaszcza w odniesieniu do kompetencji i obowiązków starosty w realizacji zadań wynikających z nowelizacji.

Zmiana określona w art. 1 pkt 2 lit. b projektu (w art. 2 ustawy dodano pkt 6a) ma na celu wprowadzenie do słowniczka definicji pojęcia „terapia uzależnień”. Wprowadzenie tej

---

[2] Osoby-opiekunowie osób niepełnosprawnych otrzymujący:
1) świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy na zasadach zachowania praw nabytych, tj. na zasadach określonych w art. 63 ust. 1-4 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1429 i 2760 oraz z 2025 r. poz. 619) albo
2) zasiłek dla opiekuna, o którym mowa ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2024 r. poz. 246 i 1238)
- są zdefiniowane jako osoby, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z powodu konieczności sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Wynika to z art. 16a i art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1208) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2023 r., który do tych osób wciąż ma zastosowania zgodnie z ww. przepisami przejściowymi ustawy o świadczeniu wspierającym. W przypadku takich osób gminy realizujące ww. świadczenia weryfikują spełnienie warunku braku aktywności zawodowej i sprawowanie opieki nad osobą niepełnosprawną.
Rezygnacja z aktywności zawodowej nie dotyczy sytuacji, w której świadczenie pielęgnacyjne przysługujące opiekunom dzieci w wieku do ukończenia 18 r. ż. przyznawane było od 1 stycznia 2024 r. na podstawie art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym właśnie od 1 stycznia 2024 r.

definicji związane jest ze zmianami wprowadzanymi w pkt 21 lit. d i f projektu (art. 13 dodawany ust. 2a i ust. 4 pkt 6 lit. b ustawy), które dopuszczają możliwość udziału uczestnika CIS w terapii uzależnień w trakcie realizacji przez niego indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Jednocześnie należy wyjaśnić, że wprowadzana definicja ma ścisłe powiązanie z procesem reintegracji, gdyż w zamyśle projektodawcy udział uczestnika w terapii uzależnień stanowi element uzupełniający proces reintegracyjny odbywający się poprzez realizację indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Tak więc, terapią uzależnień w rozumieniu ustawy o zatrudnieniu socjalnym są działania mające na celu wzmocnienie motywacji osób uzależnionych do rezygnacji z czynnika uzależniającego, realizowane w formie ambulatoryjnej albo stacjonarnej w podmiocie prowadzącym leczenie odwykowe. Działania te uzupełniają proces reintegracji społecznej i zawodowej uczestnika. Zaproponowane rozwiązanie pozwoli na jednoznaczne rozpoznanie i stosowanie tych działań w praktyce działania CIS, a także zapewni uczestnikowi podstawę prawną do otrzymania świadczenia integracyjnego za czas udziału w terapii, z zastrzeżeniem, dotyczącym długości terapii realizowanej w formie stacjonarnej. Kwestia ta zostanie szerzej omówiona w dalszej części uzasadnienia (zmiana w pkt 21).

Proponowane w pkt 2 definicje mają na celu doprecyzowanie kluczowych pojęć, co zwiększy skuteczność i spójność implementacji przepisów, a także ułatwi współpracę pomiędzy różnymi instytucjami zaangażowanymi w realizację procesu reintegracyjnego uczestników CIS.

3) **art. 1 pkt 3**

Zmiana określona w art. 1 pkt 3 lit. a projektu (art. 3 ust. 1, 1a i 1b ustawy) wprowadza nowe brzmienie ust. 1 i ma na celu precyzyjne określenie zakresu działań realizowanych przez CIS, co przyczyni się do lepszego zdefiniowania jego funkcji i obowiązków. Podział działań na dwie główne kategorie – reintegrację zawodową i reintegrację społeczną – pozwala na kompleksowe wsparcie uczestników, uwzględniając zarówno aspekty zawodowe, jak i społeczne, co jest kluczowe dla skutecznej integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem. Ustawa wprowadza także normatywy realizacji tych działań, wskazując obowiązek realizacji działań z zakresu reintegracji zawodowej w maksymalnym wymiarze 80%, a działań z zakresu reintegracji społecznej w wymiarze nie mniejszym niż 20% czasu każdego miesiąca realizacji przez uczestnika indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Kwestia ta zostanie szerzej omówiona w dalszej części uzasadnienia (zmiana w pkt 16). W części dotyczącej reintegracji zawodowej wskazano, że reintegracja zawodowa realizowana jest w szczególności poprzez warsztaty i zajęcia praktyczne oraz udział uczestnika w prowadzonej przez CIS w ramach reintegracji zawodowej działalności, o której mowa w art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy. Działania te umożliwią uczestnikom nabycie praktycznych kompetencji i zwiększą ich szanse na zatrudnienie. Z kolei działania z zakresu reintegracji społecznej obejmują: poradnictwo, warsztaty motywacyjne, profilaktyczne oraz grupy wsparcia, które mają za zadanie motywować, wspierać w odbudowie zdolności do samodzielnego funkcjonowania i nauczyć zarządzania własnymi środkami finansowymi.

Taka struktura działań jest zgodna z celami ustawowymi i pozwala na kompleksowe wsparcie uczestników, uwzględniając różnorodne potrzeby osób korzystających z usług Centrum. Ujednolicenie i szczegółowe określenie zakresu działań przyczyni się do bardziej efektywnego realizowania celów reintegracji społecznej i zawodowej, co jest kluczowe dla poprawy jakości życia i zwiększenia szans na trwałą integrację społeczną uczestników.

Zmiana wprowadzana w art. 3 ust. 1a ustawy dopuszcza możliwość realizacji reintegracji zawodowej w formie skierowania uczestnika CIS do odbywania zewnętrznych warsztatów zawodowych u pracodawcy (rozwiązanie to zostało opisane szerzej w pkt 17).

Zmiana wprowadzana w art. 3 ust. 1b ustawy polega na bardziej precyzyjnym określeniu miejsc realizacji działań z zakresu reintegracji, co przyczyni się do zwiększenia efektywności i dostępności tych działań dla beneficjentów. Działania reintegracyjne mogą być realizowane nie tylko w siedzibie CIS i miejscu jego funkcjonowania, ale również, dla lepszego dostosowania działań do realiów i potrzeb uczestników, dopuszczono możliwość prowadzenia działań w innych lokalizacjach, w tym w miejscu prowadzonej przez CIS, w ramach reintegracji zawodowej, działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej oraz działalności wytwórczej w rolnictwie, miejscu odbywania zewnętrznych warsztatów a także w miejscach udostępnionych CIS na podstawie umowy. Takie rozwiązanie zapewnia elastyczność i możliwość korzystania z różnych przestrzeni, np. partnerów czy innych instytucji, co może zwiększyć dostępność i różnorodność realizowanych działań reintegracyjnych.

W art. 3 ust. 1b ustawy określono zakres działań reintegracyjnych, które mogą być realizowane przez CIS na rzecz pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 806). Osoby te będą mogły dzięki wsparciu CIS nabyć potrzebne umiejętności zawodowe lub przyuczyć się do zawodu, a także uczestniczyć, w miarę potrzeb, w działaniach z zakresu reintegracji społecznej. Wsparcie, jakie dzięki CIS otrzyma pracownik przedsiębiorstwa społecznego, może przyczynić się do jego rozwoju, stabilizacji zatrudnienia i wzrostu kompetencji.

Zmiana zawarta w art. 1 pkt 3 lit. b projektu (art. 3 dodano ust. 1d ustawy) nadaje kierownikowi CIS prawo decydowania o wyborze działań reintegracyjnych, które zostaną określone w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Decyzja kierownika CIS w zakresie ustalenia ścieżki reintegracyjnej uczestnika jest kluczowa, dlatego na kierowniku spoczywa odpowiedzialność za dostosowane odpowiednich działań do sytuacji i indywidualnych potrzeb danego uczestnika.

4) **art. 1 pkt 4**

Projekt ujednolica i uszczegóławia wymogi formalne związane ze statusem CIS. Zmiana określona w art. 1 pkt 4 lit. a projektu (art. 4 ust. 2 ustawy) porządkuje szczegółowy zakres danych, które mają być zawarte we wniosku, co pozwoli na jednoznaczne i pełne określenie podstawowych parametrów CIS i ułatwi zarówno składanie, jak i ocenę wniosku przez właściwy organ. Nowy zakres wniosku dostarcza szerszych informacji o instytucji tworzącej CIS oraz szczegółowych informacji dotyczących samego CIS. Nowa struktura wniosku dostarcza znacznie więcej informacji służbom wojewody, co pozwoli na dokładniejszą ocenę potencjału i możliwości CIS już na etapie wnioskowania o nadanie statusu. Zawarcie we wniosku informacji o miejscach realizacji działań reintegracyjnych, sposobie organizacji zajęć, planowanych kosztach, posiadanych zasobach i kadrze pozwoli na lepsze monitorowanie działalności CIS w ramach nadzoru wojewody. Wzmocnienie wymagań formalnych zawartych we wniosku ma także na celu zabezpieczenie interesów uczestników. Precyzyjne określenie wymogów dotyczących dokumentacji (np. tytułu prawnego do nieruchomości czy umów na udostępnienie miejsca realizacji działań reintegracyjnych, a także umów z podmiotami, na rzecz których CIS świadczyć będzie usługi w ramach prowadzonej działalności) zwiększa przejrzystość funkcjonowania CIS i chroni interesy uczestników oraz podmiotów współpracujących.

Nowa struktura wniosku zapewnia również przejrzystość źródeł finansowania CIS, gdyż wymóg podania szczegółowych informacji o kosztach działalności, w tym kosztach reintegracji oraz źródłach finansowania CIS i planowanych zasobach finansowych, umożliwi organowi nadzoru lepszą kontrolę nad finansami CIS i zapobieganie ewentualnym nadużyciom. Dostarczenie wojewodzie projektów regulaminów, schematów organizacyjnych oraz opinii starosty pozwoli na lepszą kontrolę zgodności działania CIS z obowiązującymi przepisami. Proponowana zmiana struktury wniosku ma na celu uczynienie procesu tworzenia i funkcjonowania CIS bardziej transparentnym i dostosowanym do potrzeb zarówno uczestników, jak i zadań organów nadzorujących.

Zmiana określona w art. 1 pkt 4 lit. b projektu (art. 4 ustawy po ust. 2 dodano ust. 3) nakłada na CIS obowiązek informowania wojewody o każdorazowej zmianie danych zawartych we wniosku w terminie nie dłuższym niż 30 dni od momentu ich wystąpienia. Przyjęty mechanizm ułatwi proces monitorowania CIS dzięki aktualizacji informacji o tym podmiocie, a także przyczyni się do zapobiegania sytuacjom, w których nieaktualne dane mogły by prowadzić do nieprawidłowych decyzji administracyjnych lub utrudniać realizację celów ustawowych. Wdrożenie tego rozwiązania jest zatem konieczne dla zapewnienia organowi nadzoru skuteczniejszej realizacji zadań wynikających z ustawy.

5) **art. 1 pkt 5**

W art. 1 pkt 5 projektu został określony szczegółowy zakres opinii starosty dotyczącej wniosku o przyznanie statusu CIS (dodawany art. 4a ust. 1 ustawy). Opinia ta wydawana jest przez starostę właściwego dla siedziby CIS i stanowi element obowiązkowej dokumentacji, którą razem z wnioskiem składa wojewodzie instytucja tworząca CIS. Z obowiązku tego wyłączony jest jedynie powiat, który zamierza utworzyć CIS w ramach swojej struktury organizacyjnej. Elementem opinii jest informacja o sytuacji na powiatowym rynku pracy, obejmująca kwestie bezrobocia i dostępnych miejsc pracy, która stanowi podstawę do uzasadnienia konieczności utworzenia CIS na terenie tego powiatu oraz ustalenia określonej liczby miejsc dla uczestników CIS, którym starosta finansować będzie z Funduszu Pracy świadczenia integracyjne.

Nowe brzmienie ust. 2 wprowadzanego przepisu nadaje wiążący charakter liczbie miejsc uczestnictwa w CIS uzgodnionej ze starostą. Każdorazowe zwiększenie liczby uczestników CIS wymagać będzie zgody starosty, w przeciwnym razie uruchomiony zostanie mechanizm określony w art. 1 pkt 6 lit. a projektu, wprowadzający obowiązek przyjęcia na CIS finansowania pełnych kosztów uczestnictwa osób przyjętych bez zgody starosty. Mechanizm ten zabezpiecza przed niekontrolowanym zwiększaniem zakresu działalności CIS bez zgody starosty, przez co pozwala na lepszą koordynację działań i zapobieganie ewentualnym nadużyciom finansowym. Rozwiązanie to powinno także motywować CIS do przestrzegania ustalonych limitów i odpowiedzialnego gospodarowania środkami publicznymi.

Zaproponowane rozwiązanie, w szczególności wymóg sporządzenia opinii starosty przy tworzeniu CIS oraz określenie zasad dotyczących liczby miejsc dla uczestników gwarantuje, że utworzenie CIS jest uzasadnione i może przyczynić się do zaspokajania realnych potrzeb lokalnej społeczności. Ponadto to rozwiązanie ma na celu zabezpieczenie racjonalnego wykorzystywania środków publicznych. Informacja o uzgodnionej liczbie miejsc dla uczestników, współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy, zapewnia kontrolę nad planowanym zakresem działalności CIS, co jest istotne dla zachowania stabilności finansowej powiatu.

6) **art. 1 pkt 6**

Proponowane zmiany w art. 1 pkt 6 lit. a mają na celu doprecyzowanie zasad funkcjonowania Centrów, w szczególności w zakresie liczby osób mogących jednocześnie uczestniczyć w zajęciach Centrum oraz zasad finansowania świadczeń integracyjnych w przypadku przekroczenia liczby miejsc określonej opinii starosty. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wniosek o przyznanie statusu Centrum zawiera m.in. przewidywaną liczbę uczestników oraz wskazanie grupy osób, dla których Centrum będzie świadczyć usługi. Nie przesądzają one jednak w sposób jednoznaczny, że liczba uczestników wskazana przy nadawaniu statusu stanowi maksymalną liczbę osób, które mogą korzystać z usług Centrum. Brak jednoznacznego określenia maksymalnej liczby uczestników może prowadzić do sytuacji, w której Centrum przyjmuje większą liczbę osób, niż wynika to z warunków organizacyjnych, kadrowych, lokalowych i finansowych przyjętych przy nadawaniu statusu. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia prawidłowej realizacji procesu reintegracji społecznej i zawodowej, który wymaga zapewnienia uczestnikom odpowiednich warunków oraz właściwej liczby osób kadry prowadzącej zajęcia. Projektowany art. 5 ust. 1a ustawy przesądza zatem, że liczba miejsc określona w opinii starosty jest wiążąca dla Centrum. Zwiększenie liczby miejsc będzie wymagało uzyskania zgody starosty. Wprowadzenie takiego mechanizmu zapewni możliwość bieżącego dostosowania liczby uczestników do rzeczywistych potrzeb lokalnego rynku pracy oraz możliwości organizacyjnych Centrum. Rozwiązanie to ma również na celu zapewnienie, aby zwiększenie liczby uczestników następowało w sposób kontrolowany i poprzedzone było oceną, czy Centrum posiada odpowiednie warunki do objęcia dodatkowych osób procesem reintegracji społecznej i zawodowej. Jednocześnie proponowany art. 5 ust. 1b ustawy wprowadza konsekwencje finansowe w przypadku przyjęcia przez Centrum uczestników ponad liczbę miejsc określoną w opinii starosty. W takim przypadku świadczenia integracyjne należne tym osobom, wraz z zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkami na ubezpieczenia społeczne finansowanymi ze środków Centrum, nie będą podlegały refundacji ze środków Funduszu Pracy.

Zmiany określone w art. 1 pkt 6 lit. b projektu dotyczą rozszerzenia zakresu informacji o CIS, którym wojewoda nadał status, prezentowanych w prowadzonym przez wojewodę rejestrze jednostek organizacyjnych (art. 5 ust. 5a ustawy o zatrudnieniu socjalnym) oraz określenia zakresu rocznego sprawozdania z działalności CIS (art. 5 ust. 6 ustawy).

Zmiana związana z rozszerzeniem zakresu danych o podmiotach posiadających status CIS prezentowanych w rejestrze jednostek organizacyjnych (art. 1 pkt 6 lit. c), jest konsekwencją zmiany wprowadzonej w art. 4 ust. 2 ustawy (szerzej opisanej w pkt 4). W rejestrze zamieszczone będą szczegółowe informacje o instytucji tworzącej CIS (typ, nazwa i adres siedziby, KRS, numer identyfikacji podatkowej (NIP) lub numer identyfikacyjny REGON) oraz informacje o CIS (forma, w jakiej CIS będzie prowadzone, dane kontaktowe, adresy: siedziby CIS, miejsca funkcjonowania CIS, miejsca prowadzenia działalności CIS oraz miejsca realizacji zewnętrznych warsztatów zawodowych u pracodawcy, a także miejsc udostępnionych CIS na podstawie umowy). W rejestrze znajdzie się także informacja o przewidywanym terminie rozpoczęcia działalności CIS oraz (jak dotychczas) data nadania lub przedłużenia statusu.

W art. 1 pkt 6 lit. d projektu zaproponowano określenie zakresu rocznego sprawozdania składanego wojewodzie przez CIS. Gromadzenie informacji o działalności CIS wynika z konieczności monitorowania tego sektora. Projekt porządkuje zakres informacji, aby możliwe było uzyskanie kompletnego i porównywalnego obrazu obecnego stanu, dzięki informacji zawartej w sprawozdaniu. Monitorowanie działalności CIS odbywa się dzięki

pozyskiwaniu informacji z dostępnych źródeł administracyjnych i sprawozdawczych, dlatego niezwykle ważne jest określanie zakresu gromadzonych danych w sposób adekwatny – proporcjonalny do korzyści informacyjnych i niewprowadzający nadmiernych obciążeń administracyjnych oraz niegenerujących istotnych kosztów dla podmiotów zatrudnienia socjalnego. Przyjęto zatem, że optymalnym rozwiązaniem będzie gromadzenie danych obejmujących: kadrę CIS zatrudnioną w okresie sprawozdawczym, z uwzględnieniem pełnionych funkcji, liczbę uczestników, z podziałem na płeć oraz przyczynę wykluczenia społecznego, liczbę uczestników objętych reintegracją społeczną i zawodową, z uwzględnieniem rodzajów działań, efekty działań reintegracyjnych, w tym liczbę absolwentów, osób kończących uczestnictwo i usamodzielnionych ekonomicznie.

Z uwagi na konieczność monitorowania kwestii zapotrzebowania na usługi reintegracyjne świadczone przez CIS, konieczne jest zebranie informacji o liczbie osób skierowanych do CIS, które nie zostały przyjęte z powodu braku miejsc. Dostęp do tych informacji jest kluczowy dla skutecznego planowania, rozwoju i poprawy jakości świadczonych usług, a także dla lepszego dostosowania oferty do potrzeb społeczności lokalnej.

Sprawozdaniem objęte będą także działania realizowane przez CIS na rzecz innych podmiotów lub instytucji, obejmujące wsparcie reintegracyjne osób długotrwale bezrobotnych pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy oraz pracowników przedsiębiorstw społecznych. Zadania dedykowane długotrwale bezrobotnym wspomagają proces aktywizacji zawodowej realizowany przez urząd pracy i realizowane są na zlecenie starosty na podstawie art. 200 ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia i finansowane w całości z Funduszu Pracy. Działania podejmowane wobec pracowników przedsiębiorstw społecznych realizowane są w ramach usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 w związku z ust. 2 i 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, w ramach współpracy z ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej. Zasady i zakres współpracy obu instytucji określa zawarta między nimi umowa.

Dla oceny profilu działalności CIS sprawozdaniem obejmuje się prowadzoną przez CIS działalność, o której mowa w art. 9 ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Centrum w ramach reintegracji zawodowej może prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie, która nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2025 r. poz. 1480 z późn. zm.) i może być prowadzona jako statutowa działalność odpłatna pożytku publicznego w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Monitorowany będzie także udział uczestników CIS w tej działalności.

W części finansowej, sprawozdanie gromadzić będzie informacje o wykonaniu planu finansowego za poprzedni rok, ze wskazaniem źródeł przychodów i typów wydatków, a także preliminarz wydatków i przychodów na rok bieżący, co zapewni przejrzystość finansową i umożliwi kontrolę prawidłowości wydatkowania środków publicznych.

Zakres informacji objętych sprawozdaniem stanowić będzie podstawę do kompleksowej oceny funkcjonowania CIS, jego skuteczności oraz wpływu na społeczność lokalną.

Zmiana określona w art. 1 pkt 6 lit. e projektu (w art. 5 po ust. 6 dodano ust. 6a) stanowi delegację umożliwiającą ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego określenie, w drodze rozporządzenia, wzoru rocznego sprawozdania z działalności CIS. Obecnie przepisy zobowiązują CIS do corocznego składania sprawozdania zawierającego: rozliczenie dotacji za rok poprzedni, informacji o efektach reintegracji zawodowej i społecznej oraz preliminarz przychodów i wydatków na rok bieżący. Wprowadzenie tej zmiany jest istotne dla zapewnienia spójnego i systematycznego monitoringu działalności

podmiotów zatrudnienia socjalnego. Dane ze sprawozdań CIS wykorzystywane są zarówno do realizacji obowiązków sprawozdawczych (wojewody wobec ministra oraz Rady Ministrów wobec Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej), jak i do planowania oraz programowania działań wspierających te podmioty. Co ważne, stanowią one także cenne źródło informacji wykorzystywanych przez Główny Urząd Statystyczny, dlatego ich terminowe pozyskiwanie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego jest niezwykle ważne. Wprowadzenie tej zmiany ma na celu przede wszystkim uporządkowanie i ujednolicenie już istniejących źródeł informacji, tak aby najpierw uzyskać kompletny i porównywalny obraz obecnego stanu z dostępnych źródeł administracyjnych i sprawozdawczych. Dzięki temu etapowi, kolejne obowiązki np. monitorowanie losów uczestników będą mogły być projektowane w sposób adekwatny – proporcjonalny do korzyści informacyjnych i niewprowadzający nadmiernych obciążeń administracyjnych oraz niegenerujących istotnych kosztów dla podmiotów zatrudnienia socjalnego.

7) **art. 1 pkt 7**

Dla zapewnienia możliwości kontynuowania działalności CIS, uregulowano w projekcie kwestie dotyczące przedłużenia statusu CIS (nadano nowe brzmienie art. 5a ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Instytucja tworząca ma możliwość ubiegania się o przedłużenie statusu CIS na kolejnych 5 lat. Przedłużenie to jest istotne dla zapewnienia ciągłości działalności CIS oraz realizacji celów, dla których podmiot ten został utworzony. Umożliwienie ubiegania się o przedłużenie statusu pozwala na ocenę dotychczasowych efektów podejmowanych działań, spełniania przez CIS wymogów formalnych, a także na kontynuację realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych. Decyzję o przedłużeniu statusu CIS podejmuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce funkcjonowania tego podmiotu, w drodze decyzji administracyjnej, na podstawie wniosku złożonego przez instytucję tworzącą CIS. Decyzja ta opierać się będzie na kompleksowej ocenie informacji zawartych we wniosku oraz dołączonych do niego dokumentów i opinii lokalnych władz samorządowych. Projekt szczegółowo reguluje zakres wniosku o przedłużenie statusu, obejmujący informacje o instytucji tworzącej, numer, który został nadany CIS w rejestrze jednostek organizacyjnych prowadzonym przez wojewodę, szczegółowe informacje dotyczące CIS obejmujące dane kontaktowe, adres: siedziby, miejsca funkcjonowania i miejsca realizacji przez CIS działań z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej. Ponadto wniosek zawiera informacje o zasobach, kadrze, miesięcznej liczbie uczestników i ich udziale w działalności CIS oraz w warsztatach zawodowych realizowanych u pracodawcy oraz organizacji zajęć w CIS. Wniosek o przedłożenie statusu CIS zawiera także informacje o kosztach działalności, w tym kosztach realizacji reintegracji zawodowej i społecznej, oraz źródłach finansowania i posiadanych zasobach finansowych. Do wniosku należy dołączyć opinię starosty na temat zasadności dalszego funkcjonowania CIS. Opinia starosty zawiera uzasadnienie potrzeby przedłużenia statusu CIS oraz informację o miesięcznej liczbie miejsc dla uczestników, dla których będzie refundowane ze środków Funduszu Pracy świadczenie integracyjne wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne. Z obowiązku załączenia opinii starosty zwolnione będą wnioski składane bezpośrednio przez powiat. Ponadto instytucja tworząca ma obowiązek dołączenia do wniosku dokumentów potwierdzających tytuł prawny do nieruchomości i kopie umów związanych z funkcjonowaniem Centrum. Rozwiązanie to zapewnia transparentność i legalność działań CIS.

8) **art. 1 pkt 8**

Projekt w art. 1 pkt 4 i 7 określił podstawowe zakresy danych, które musi przedstawić instytucja ubiegająca się o nadanie lub przedłużenie statusu CIS. Z uwagi na konieczność zapewnienia jednolitej formy prezentowania tych informacji, projekt wprowadza delegację umożliwiającą ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego określenie, w drodze rozporządzenia, wzoru wniosku o nadanie statusu CIS oraz wzoru wniosku o przedłużenie statusu CIS. Proponowane rozwiązanie ułatwi zarówno składanie, jak i ocenę wniosków przez właściwy organ.

9) **art. 1 pkt 9**

W obecnym stanie prawnym wojewoda sprawuje nadzór nad działalnością CIS w zakresie prawidłowości realizacji reintegracji zawodowej i społecznej, zgodności działalności prowadzonej przez CIS z wymaganiami stanowiącymi podstawę przyznania statusu CIS oraz w zakresie wypełniania obowiązku przekazania sprawozdania zawierającego rozliczenie dotacji za rok poprzedni, informację o efektach reintegracji zawodowej i społecznej, preliminarz wydatków i przychodów na rok bieżący związanych z wykonywaniem usług reintegracji społecznej i zawodowej, a także informację o zmianie danych zawartych we wniosku o nadanie statusu CIS. W ramach sprawowanego nadzoru wojewoda ma prawo żądać od CIS wyjaśnień (jest ono obowiązane do ich przedłożenia w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania do złożenia wyjaśnień), zaś w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w funkcjonowaniu CIS - wojewoda ma prawo wezwać CIS do ich zaniechania lub usunięcia w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania przez Centrum wezwania. Z powyższego opisu wynika, że obecne przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym dopuszczają możliwość sprawowania przez wojewodę nadzoru nad CIS w niewystarczającym zakresie, co nie pozwala na kompleksową ocenę prawidłowości funkcjonowania tych podmiotów. Zatem jedną z kluczowych kwestii projektu jest zapewnienie wojewodzie odpowiednich instrumentów do sprawowania nadzoru nad działalnością CIS. Zmiana określona w lit. a (art. 5b ust. 1 ustawy) ma na celu rozszerzenie zakresu nadzoru. Projekt rozszerza zakres nadzoru o możliwość sprawdzenia, czy działalność CIS jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa oraz czy CIS przestrzega zasad finansowania oraz sposobu wydatkowania środków publicznych. Tak więc nadzorem wojewody objęte będą następujące obszary: zgodność prowadzonych przez CIS działań reintegracyjnych z warunkami wynikającymi z ustawy (art. 3), zgodność prowadzonej przez CIS działalności z wymaganiami stanowiącymi podstawę przyznania statusu (art. 4), przestrzeganie zasad finansowania i sposobu wydatkowania środków (art. 10) oraz wypełnianie obowiązku sprawozdawczego (art. 5 ust. 4 pkt 2).

Dotychczas wojewodowie nie mieli możliwości przeprowadzenia w CIS kontroli, która jest jednym z najbardziej miarodajnych i efektywnych instrumentów nadzoru. Projekt ustawy w zmianie określonej w art. 1 pkt 9 lit. b (w art. 5b dodano ust. 3 i 4) nadaje wojewodzie prawo przeprowadzenia kontroli CIS, co zwiększa jego uprawnienia i elastyczność w reagowaniu na potencjalne nieprawidłowości. Kontrola zarządzana będzie z urzędu lub na wniosek innego organu administracji publicznej. Odwołanie się do przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2026 r. poz. 158) zapewnia jednolite i sprawdzone procedury kontrolne.

10) **art. 1 pkt 10**

Dotychczas przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym nakładają na starostę obowiązek finansowania świadczeń integracyjnych wypłacanych uczestnikom CIS, nie dając jednocześnie realnych możliwości nadzoru nad środkami Funduszu Pracy przekazywanymi przez powiatowe urzędy pracy na finansowanie tych świadczeń. Z tego względu, w ramach

nadzoru nad działalnością CIS projekt nadaje staroście uprawnienia kontrolne (w ustawie dodano art. 5c), których celem jest ocena prawidłowości wydatkowania środków Funduszu Pracy na finansowanie świadczeń integracyjnych przyznanych na podstawie wniosku składanego przez kierownika CIS. W zakresie prowadzonej przez starostę kontroli przepisy rozdziałów 2-5 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej stosuje się odpowiednio. O wynikach kontroli starosta zobowiązany jest poinformować wojewodę sprawującego nadzór nad działalnością CIS.

Projekt reguluje także kwestie dochodzenia, w uzasadnionych sytuacjach, zwrotu środków Funduszu Pracy (dodany art. 5d). Pierwsza z możliwych sytuacji dotyczy zwrotu przez uczestników CIS nienależnie pobranych świadczeń integracyjnych (art. 5d ust. 1). W takiej sytuacji odpowiednie zastosowanie mają przepisy ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Definicję nienależnie pobranego świadczenia pieniężnego normują przepisy art. 246 ust. 2 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Z kolei przepis art. 300 ust. 1 pkt 4 przywołanej ustawy stanowi, że świadczenia integracyjne przyznawane na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz składki na ubezpieczenia społeczne od tych świadczeń finansowane są ze środków Funduszu Pracy. Zatem podstawę prawną dochodzenia roszczeń z tytułu nienależnie pobranych świadczeń integracyjnych stanowi odpowiedni (właściwy dla konkretnego stanu faktycznego) przepis art. 246 ust. 2 w związku z art. 300 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Zgodnie z art. 246 ust. 2 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia osoba, która pobrała nienależne świadczenie pieniężne, jest obowiązana do zwrotu w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji starosty w przedmiocie obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia pieniężnego, kwoty otrzymanego świadczenia wraz z przekazaną od tego świadczenia zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składką na ubezpieczenie zdrowotne.

Kolejna kwestia dotyczy przedstawienia we wniosku o finansowanie świadczeń integracyjnych, informacji niezgodnych z prawdą (art. 5d ust. 2). W związku z tą sytuacją projekt nakłada na CIS obowiązek zwrotu całości środków Funduszu Pracy przekazanych na podstawie tego wniosku wraz z odsetkami ustawowymi naliczonymi od całości przekazanych środków od dnia ich otrzymania, w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania starosty. Wprowadzenie tego obowiązku ma na celu ochronę Funduszu Pracy przed możliwymi nadużyciami w zakresie fikcyjnych wypłat świadczeń integracyjnych.

11) **art. 1 pkt 11**

Rozszerzenie uprawnień wojewody w zakresie nadzoru nad działalnością CIS (szerzej opisane w pkt 9 powoduje konieczność odpowiedniego dostosowania przesłanek powodujących odebranie statusu CIS (art. 6 ust. 1 ustawy). Warunki i procedurę utraty statusu CIS określa art. 6 ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Zgodnie z obecnym stanem prawnym wojewoda odbiera status, gdy Centrum nie realizuje założeń wynikających z wniosku o nadanie statusu CIS w stopniu uniemożliwiającym realizację działań reintegracyjnych lub gdy stwierdzone zostaną nieprawidłowości w rozliczeniach finansowych wpływające na wynik finansowy. Decyzję o utracie statusu wydaje wojewoda z urzędu lub na wniosek odpowiednich podmiotów przyznających dotacje (marszałka województwa, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) albo na wniosek instytucji tworzącej CIS. Pozbawienie statusu CIS następuje po bezskutecznym upływie terminów wyznaczonych do realizacji zaleceń lub podjęcia działań naprawczych.

Projektowane zmiany porządkują zakres regulacji. Do katalogu podmiotów uprawnionych do składania wniosków o pozbawienie statusu CIS, włączony został starosta, któremu projekt ustawy nadaje dodatkowe kompetencje, w tym kontrolne w zakresie oceny

prawidłowości wydatkowania środków Funduszu Pracy na finansowanie świadczeń integracyjnych (art. 5c i 5d ustawy).

Dodatkowo wprowadza się katalog przesłanek skutkujących utratą statusu CIS, która następuje, gdy:
- Centrum nie realizuje założeń przyjętych we wniosku w stopniu uniemożliwiającym wykonywanie działań z zakresu reintegracji;
- stwierdzono nieprawidłowości w funkcjonowaniu CIS;
- nie zrealizowano zaleceń pokontrolnych;
- CIS odmówił poddania się kontroli;
- stwierdzono nieprawidłowości rozliczeń finansowych, które mogą mieć wpływ na wynik finansowy.

12) **art. 1 pkt 12** w art. 6 ustawy uchylono ust. 1a – zmiana ma charakter porządkujący.

13) **art. 1 pkt 13** - zmiana ma charakter porządkujący. W art. 8 w ust. 2 w pkt 2 skorygowano odesłanie. Użyty dotychczas zwrot „z działalności, o której mowa w art. 9" zastępuje się wyrazami „z działalności, o której mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1".

14) dodano nowy **rozdział 2a** pt. *Ochrona danych osobowych w związku z realizacją celów wynikających z ustawy*, w którym uregulowano zasady przetwarzania przez CIS, wojewodę, starostę oraz organizatora zewnętrznych warsztatów danych osobowych uczestnika, niezbędnych do realizacji zadań nałożonych przez ustawę.

15) **art. 1 pkt 15**

Projekt ustawy porządkuje i uszczegóławia zagadnienia dotyczące przetwarzania danych osobowych, które dotychczas były częściowo uregulowane w ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Zmiana wprowadza do ustawy nowy Rozdział 2a poświęcony przepisom o ochronie danych osobowych. W art. 8b ustawy o zatrudnieniu socjalnym określono katalog osób, których dane osobowe przetwarza CIS, zakres danych osobowych uczestników przetwarzanych przez CIS (ust. 1a) i zakres danych osobowych członków rodziny lub przedstawicieli ustawowych uczestników, osób na rzecz których CIS realizuje działania reintegracyjne oraz osób reprezentujących organizatora warsztatów zawodowych i opiekunów warsztatów (ust. 1b) oraz wskazuje się, że administratorem danych osobowych jest Centrum (ust. 1c). Zmiana w ust. 2 ma charakter porządkujący, polegający na zastąpieniu sformułowania „usługi" określeniem „działania wynikające z ustawy", co jest konsekwencją zmian w art. 3 i art. 9 ustawy o zatrudnieniu socjalnym. W kolejnych przepisach określony został okres przechowywania danych oraz obowiązek zachowania w tajemnicy przetwarzanych danych. Projekt określa także cel przetwarzania danych przez podmioty realizujące zadania na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym (dodawane art. 8c-8e), na których ciąży obowiązek spełnienia zabezpieczeń stosowanych przez administratora danych w celu ochrony tych danych (dodany art. 8f).

Zakłada się, że dane będą zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane („minimalizacja danych"). Jednocześnie będą przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane („ograniczenie przechowywania").

Dane osobowe przechowywane będą przez okres 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym zakończono realizację działań na rzecz osób, których dane dotyczą. Jednocześnie, jeżeli w okresie tym zostanie wszczęte postępowanie, okres przetwarzania przedłuży się do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania.

16) **art. 1 pkt 16**

Projekt ustawy doprecyzowuje zasady realizacji działań reintegracyjnych oraz zasady udziału w tych działaniach uczestników CIS (art. 9 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Po pierwsze, projekt wprowadza zasadę obligującą Centrum, w odniesieniu do każdego uczestnika, realizować działania z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej w określonych proporcjach czasu miesięcznie, ustalonych w następujący sposób: nie więcej niż 80% czasu miesięcznie CIS przeznacza na reintegrację zawodową oraz co najmniej 20% na działania z zakresu reintegracji społecznej (art. 9 ust. 1 ustawy). Działania te będą realizowane zgodnie z miesięcznym programem zajęć opracowanym w CIS.

Dotychczas Centrum, w ramach reintegracji zawodowej, mogło prowadzić jedynie działalność wytwórczą, handlową, usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie. W ramach reintegracji zawodowej projekt wprowadza nowy instrument w formie zewnętrznych warsztatów zawodowych u pracodawcy, którego celem jest umożliwienie uczestnikom zdobycia praktycznych umiejętności i doświadczenia zawodowego bezpośrednio w środowisku pracy. Jednocześnie dla lokalnych przedsiębiorców jest to szansa pozyskania pracownika, który w ramach uczestnictwa w CIS, zdobył praktyczne umiejętności poszukiwane na danym rynku pracy. Rozwiązanie to może znacząco zwiększyć szanse uczestnika CIS na zatrudnienie (instrument ten został szerzej opisany w pkt 17). Skierowanie uczestnika na zewnętrzne warsztaty u pracodawcy może nastąpić nie wcześniej po upływie miesiąca od podpisania przez uczestnika indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. W tym czasie, który jest okresem próbnym w CIS, następuje pogłębiona diagnoza sytuacji i potrzeb uczestnika oraz zaplanowanie ścieżki reintegracji. Warsztaty realizowane będą pod nadzorem instruktora zawodu lub innego wyznaczonego pracownika Centrum.

17) **art. 1 pkt 17**

Projekt uszczelnia przepisy w zakresie źródeł finansowania działalności CIS (art. 10 ust. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym), poprzez zamknięcie katalogu źródeł finansowania CIS (zmiana określona w lit. a) oraz uzupełnienie katalogu źródeł finansowania o środki, wymienione w art. 7 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy będące zasobami instytucji tworzącej pochodzącymi ze zbiórek, darowizn lub innych źródeł (zmiana określona w lit. b). Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie przejrzystości, stabilności oraz zgodności finansowania z obowiązującymi przepisami prawa. Wskazanie zamkniętego katalogu źródeł finansowania pozwala jednoznacznie określić, z jakich środków działalność Centrum może być finansowana, co ogranicza ryzyko dowolnej interpretacji oraz nieuprawnionego pozyskiwania środków z innych źródeł. Zamknięcie katalogu źródeł finansowania zwiększa przejrzystość gospodarowania środkami publicznymi oraz ułatwia nadzór nad działalnością Centrum przez właściwe organy.

Ponadto, ograniczenie źródeł finansowania do wskazanych w przepisach zapewnia zgodność działalności Centrum z jego celami statutowymi oraz z przeznaczeniem poszczególnych środków publicznych, w tym środków pochodzących z programów resortowych oraz środków przeznaczonych na integrację społeczną i zawodową.

Rozwiązanie to wzmacnia również pewność prawną beneficjentów oraz partnerów współpracujących z Centrum.

18) **art. 1 pkt 18**

Zmiana określona w lit. a (art. 11 ust. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym) ma na celu określenie składu kadry CIS. Ta zmiana pozwala kierownikowi CIS bardziej elastycznie zarządzać kadrami. To podejście umożliwia wprowadzenie różnorodnych form zatrudnienia, wobec dominującej w obecnym stanie prawnym umowy o pracę. Zmiana określona w lit. b ma charakter porządkujący, dotychczasowy ust. 1a zostaje uchylony, gdyż jego zapisy zostały objęte zakresem ust. 1. Zmiana określona w lit. c (ust. 3) ma charakter porządkujący, wynikający ze zmian wprowadzonych w ust. 1. Określono w niej, że kadrę CIS zatrudnia kierownik, który decyduje o rodzaju umowy zawieranej z daną osobą. Projekt w zmianie określonej w lit. d (dodano ust. 4) ustanawia proporcje między liczbą osób prowadzących lub nadzorujących działania a liczbą uczestników, co jest kluczowe dla utrzymania wysokiej jakości usług i indywidualnego podejścia do uczestników. Limit 10 uczestników na jednego pracownika pozwala na zapewnienie odpowiedniej opieki i wsparcia, co jest szczególnie istotne w procesie reintegracji.

19) **art. 1 pkt 19**

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na praktyczne nabywanie umiejętności zawodowych przez uczestników CIS, konieczne jest uregulowanie zasad organizacji i realizacji warsztatów zawodowych odbywanych bezpośrednio u pracodawcy. Z tego względu w ramach reintegracji zawodowej projekt wprowadza nowy, fakultatywny instrument w formie zewnętrznych warsztatów zawodowych u pracodawcy, którego celem jest umożliwienie uczestnikom zdobycia praktycznych umiejętności i doświadczenia zawodowego bezpośrednio w środowisku pracy (w ustawie o zatrudnieniu socjalnym dodano Rozdział 3a). Warsztaty będą realizowane na podstawie umowy zawieranej między CIS a pracodawcą, z jasno określonym programem warsztatów i zasadami uczestnictwa.

Uczestnik bierze udział w warsztatach w wymiarze maksymalnym 80% czasu miesięcznie, co odpowiada warunkom określonym w art. 9 ust. 1 pkt 1, dotyczącym maksymalnego wymiaru reintegracji zawodowej. Równolegle, w czasie odbywania warsztatów uczestnik realizuje w Centrum działania z zakresu reintegracji społecznej, na które poświęca, w każdym miesiącu, pozostałe 20% czasu, co z kolei odpowiada warunkom określonym w art. 9 ust. 1 pkt 2. Projektowane przepisy dopuszczają, aby za zgodą uczestnika CIS warsztaty odbywały się w niedzielę i święta, w porze nocnej lub w systemie pracy zmianowej. To rozwiązanie uwzględnia różnorodny charakter warsztatów i związany z tym różny rozkład czasu pracy. Całkowity czas uczestnictwa w warsztatach nie może przekroczyć 12 miesięcy w okresie realizacji indywidualnego program zatrudnienia socjalnego. Instrument ten w całości będzie finansowany z zasobów CIS, z wyjątkiem wypłaty świadczenia integracyjnego, gdyż uczestnikowi warsztatów przysługuje prawo do wypłaty świadczenia integracyjnego w pełnej wysokości, na ogólnych zasadach.

20) **art. 1 pkt 20**

Projekt zmienia dotychczasowe zasady rekrutacji uczestników do CIS (art. 12 ustawy). Proponowane zmiany mają na celu usprawnienie i skrócenie procedur rekrutacyjnych, zmniejszenie istniejących obecnie obciążeń administracyjnych, a także zwiększenie skuteczności i przejrzystości procesu rekrutacji do CIS. Zmiana określona w lit. a (art. 12 ust. 1 i 2) określa zasady ubiegania się o przyjęcie do Centrum. Kluczowym elementem tego rozwiązania jest możliwość składania wniosku przez różne podmioty. Przyjęcie do CIS odbywać się będzie na podstawie wniosku zainteresowanej osoby, jej przedstawiciela

lub uprawniony podmiot. Projekt uprawnia do składania wniosku szeroki krąg podmiotów obejmujący: urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej (centra usług społecznych), powiatowe centra pomocy rodzinie, kluby integracji społecznej, zakłady karne, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podmioty prowadzące leczenie odwykowe. Wniosek zawiera informacje dotyczące sytuacji osobistej, rodzinnej oraz dochodowej, a także wskazanie okoliczności powodujących podleganie wykluczeniu społecznemu osoby, której wniosek dotyczy. Proponowane podejście umożliwia szerokie i elastyczne podejście do identyfikacji osób potrzebujących wsparcia.

Zmiany w lit. b (w art. 12 dodano ust. 2a - 2f) wprowadzają obowiązek dołączenia do wniosku oświadczenia o odpowiedzialności karnej oraz możliwości żądania dokumentów potwierdzających spełnienie warunków uprawniających do uczestnictwa w CIS – ma to na celu zapewnienie wiarygodności składanych informacji oraz przeciwdziałanie nadużyciom. Wprowadzenie takiego wymogu zwiększa bezpieczeństwo procesu rekrutacyjnego i chroni interesy CIS. Projekt reguluje zasady dotyczące przyjęcia lub odmowy przyjęcia uczestnika do CIS, w tych kwestiach rozstrzygać będzie kierownik CIS. Z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc uczestnictwa w Centrum oraz uniemożliwienie nadmiarowego wzrostu wydatków Funduszu Pracy, projekt jednoznacznie wskazuje, że osobom ubiegającym się o przyjęcie do CIS nie przysługuje roszczenie w przypadku odmowy przyjęcia. Projekt wprowadza także obowiązek niezwłocznego informowania wnioskodawcy oraz ośrodka pomocy społecznej/centrum usług społecznych i powiatowego urzędu pracy o przyjęciu uczestnika.

Kierownik CIS ma obowiązek złożyć do ośrodka pomocy społecznej/centrum usług społecznych wniosek o opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne za uczestnika, przekazując jednocześnie informacje niezbędne do wypełnienia zgłoszenia (formularz ZUS ZZA) oraz kopię decyzji o przyjęciu osoby do CIS. Stosownie do art. 13 ust. 6 ustawy realizacja indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego jest warunkiem korzystania przez uczestnika m.in. ze świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. O zakończeniu realizacji programu przez uczestnika kierownik Centrum jest zobowiązany niezwłocznie poinformować płatnika składek.

Zmiany określone w lit. c (art. 12 ust. 4 i 5) mają charakter porządkowy. Zmiana w ust. 4 jest konsekwencją zmian w sposobie rekrutacji do CIS. W obecnym stanie prawnym w procesie rekrutacji do CIS ośrodek pomocy społecznej/centrum usług społecznych odgrywał istotną rolę, zarówno na etapie diagnozy osoby przed skierowaniem, jak i na etapie przyjmowania do CIS. Projekt zmienia dotychczasowe zasady rekrutacji uczestników do CIS, powierzając w tym zakresie kluczową rolę kierownikowi CIS, który po przyjęciu uczestnika, podpisuje z nim indywidualny program zatrudnienia socjalnego.

Zmiana w ust. 5 ma także charakter porządkujący. Jej istotą jest określenie priorytetów w przyjęciu do CIS. Rozwiązanie to zapewnia jasne kryteria i kolejność realizacji wniosków, a także promuje lokalne miejsce zamieszkania jako czynnik decydujący o pierwszeństwie w dostępie do CIS, co ma na celu wspieranie mieszkańców gmin, na terenie których zostało utworzone Centrum. Natomiast w zmianie określonej w lit. d (w art. 12 dodano ust. 6) odrębnie uregulowano kwestię przyjmowania do CIS osób zamieszkałych w innych gminach. Przepis ten umożliwia przyjmowanie do CIS osób spoza jej gminy macierzystej, pod warunkiem dostępności wolnych miejsc lub zawarcia między gminami porozumienia określającego zasady finansowania kosztów uczestnictwa danej osoby w CIS. Takie rozwiązanie sprzyja współpracy między gminami, a jednocześnie gwarantuje, że koszty te będą pokrywane w sposób transparentny i zgodny z ustalonymi zasadami, co jest istotne z punktu widzenia efektywnego zarządzania środkami publicznymi.

21) **art. 1 pkt 21**

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym jednoznacznie określa, że głównym narzędziem pracy z osobą podlegającą wykluczeniu społecznemu jest indywidualny program zatrudnienia socjalnego (dalej także IPZS). Pomimo wagi tego narzędzia, dotychczasowe przepisy jedynie kierunkowo określały jego zakres i dalsze kwestie związane z jego realizacją i zakończeniem. Dlatego konieczne jest szczegółowe uregulowanie szeregu kwestii związanych z przygotowaniem i realizacją IPZS. Zmiana w lit. a (art. 13 ust. 1 ustawy) stanowi odejście od dotychczasowego podejścia, zgodnie z którym opracowanie IPZS należało do zadań pracownika socjalnego zatrudnionego w CIS. Proponuje się przyjęcie bardziej elastycznego podejścia, zgodnie z którym IPZS będzie opracowywany przez osobę wchodzącą w skład kadry CIS, realizującą zadania z zakresu reintegracji zawodowej albo reintegracji społecznej. Dotychczasowa praktyka stosowania przepisów powodowała, że w wielu przypadkach indywidualne potrzeby uczestników CIS nie były w IPZS uwzględniane, co stoi w oczywistej sprzeczności z zamysłem ustawodawcy. W kontekście powyższego zmiana określona w lit. b (w art. 13 dodano ust. 1a) nakazuje uwzględnienie indywidualnych predyspozycji uczestnika i jego dotychczasowego potencjału zawodowego przy tworzeniu IPZS. Dodanie tego przepisu pozwala na bardziej spersonalizowane podejście przy planowaniu wsparcia, co zwiększa skuteczność reintegracji zawodowej i społecznej oraz sprzyja lepszemu dopasowaniu działań do potrzeb osoby korzystającej z pomocy.

Projekt w zmianie określonej w lit. c (art. 13 ust. 2) szczegółowo określa elementy IPZS obejmujące: dane uczestnika, przyczynę wykluczenia społecznego, diagnozę sytuacji uczestnika, cele szczegółowe IPZS i wskaźniki ich realizacji, zaplanowane działania oraz harmonogram ich realizacji, a także dane osób odpowiedzialnych za ich realizację. W IPZS określone zostaną także warunki zakończenia programu.

Projekt w zmianie określonej w lit. d (w art. 13 dodano ust. 2a i 2b) wprowadza nowe rozwiązanie polegające na możliwości łączenia w IPZS reintegracji z terapią uzależnień (ust. 2a), dedykowane przede wszystkim tym uczestnikom CIS, którzy podejmują walkę z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających. Takie podejście podyktowane jest dotychczasowymi doświadczeniami wynikającymi z praktyki stosowania przepisów ustawy, z których wynika konieczność stworzenia uczestnikom możliwości korzystania z terapii uzależnień w formie ambulatoryjnej lub stacjonarnej, jednak ograniczonej czasowo. Terapia prowadzona w ramach IPZS ma przede wszystkim wspierać proces reintegracji uczestnika. Nowe rozwiązania wymagają okresowej ewaluacji. Projekt pozostawia CIS swobodę w ustaleniu, z jaką częstotliwością przeprowadzana będzie ewaluacja IPZS. Kwestie te muszą zostać uregulowane w regulaminie uczestnictwa (ust. 2b). Konsekwencją tego rozwiązania jest zmiana wprowadzana w lit. e (ust. 3), która umożliwia modyfikację IPZS na każdym etapie jego realizacji, na wniosek samego uczestnika lub z inicjatywy kierownika CIS, o ile planowane zmiany wynikają z sytuacji uczestnika albo podyktowane są koniecznością weryfikacji działań w ramach IPZS.

Zmiany określone w lit. f (ust. 4) wprowadzają jasne zasady dotyczące zakończenia realizacji IPZS. Projekt porządkuje i rozszerza katalog sytuacji, w których następuje zakończenie realizacji IPZS. Pierwsza grupa okoliczności wynika z postawy uczestnika (uporczywe naruszanie postanowień IPZS, trwale opuszczanie zajęć) lub jego osobistej decyzji o odstąpieniu od realizacji IPZS. Kolejna grupa okoliczności związana jest z sytuacją, w której uczestnik podejmuje pracę lub działalność gospodarczą albo upływa okres realizacji IPZS. Nowością jest określenie sytuacji, które powodują niezdolność

uczestnika do realizacji IPZS w związku z sytuacją życiową, w której uczestnik doświadczył (urodzenie dziecka, konieczność dłuższej terapii uzależnień, długotrwała choroba, tymczasowe aresztowanie, rozpoczęcie odbywania kary pozbawienia wolności, rozpoczęcie udziału w ćwiczeniach wojskowych lub przeszkoleniu wojskowym albo śmierć uczestnika).

Kierownik CIS, kierując się zasadami określonymi z regulaminie uczestnictwa w CIS (regulamin ten jest wymagany na etapie ubiegania się o przyznanie statusu CIS), stwierdza zakończenie realizacji IPZS.

Proponowane zmiany precyzują warunki i sytuacje, w których kończy się realizacja IPZS, zarówno w przypadku osiągnięcia zakładanych celów, jak i z powodu różnych form niezdolności do kontynuacji wynikających z okoliczności losowych czy obowiązków prawnych.

Zmiana wprowadzana w lit. g ma na celu uchylenie ust. 4a, ust. 4b i ust. 5, są to zmiany o charakterze porządkującym. Przyjęcie do CIS nie będzie odbywać się w drodze postępowania administracyjnego kończącego się decyzją administracyjną, stąd nie ma podstawy do zaskarżenia takiej decyzji do sądu administracyjnego. Okoliczności powodujące zakończenie realizacji IPZS, zostały ujęte w ust. 4.

22) **art. 1 pkt 22**

Proponowana zmiana polegająca na dodaniu art. 13a ma na celu umożliwienie ponownego skierowania osoby do uczestnictwa w zajęciach Centrum po zakończeniu wcześniejszego okresu uczestnictwa, w sytuacji gdy nadal występują okoliczności powodujące zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Obowiązujące przepisy nie regulują w sposób jednoznaczny możliwości ponownego skierowania osoby do Centrum po zakończeniu uczestnictwa. W praktyce może natomiast wystąpić sytuacja, w której osoba, która zakończyła udział w zajęciach Centrum i została jego absolwentem, ponownie znajduje się w sytuacji uzasadniającej objęcie jej wsparciem reintegracyjnym. Może to wynikać w szczególności z utraty zatrudnienia, pogorszenia sytuacji życiowej lub materialnej czy konieczności zapewnienia dłuższego wsparcia.

Celem projektowanej zmiany jest zatem zapewnienie możliwości ponownego objęcia wsparciem osób, wobec których wcześniejsze uczestnictwo w Centrum nie doprowadziło do trwałego przezwyciężenia przyczyn zagrożenia wykluczeniem społecznym albo u których takie zagrożenie pojawiło się ponownie. Rozwiązanie to pozwoli na bardziej elastyczne dostosowanie instrumentów reintegracji społecznej i reintegracji zawodowej do indywidualnej sytuacji uczestników.

Jednocześnie, w celu zapewnienia, że ponowne skierowanie będzie następowało wyłącznie w przypadkach rzeczywiście uzasadnionych, wprowadza się sześciomiesięczny okres, który musi upłynąć od dnia zakończenia wcześniejszego uczestnictwa. Ponowne skierowanie będzie następowało na wniosek ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych – na wniosek centrum usług społecznych. Pozwoli to na dokonanie przez jednostkę kierującą ponownej oceny sytuacji osoby i zasadności objęcia jej wsparciem Centrum.

Projektowany przepis przewiduje również obowiązek uzasadnienia ponownego skierowania, w szczególności poprzez potwierdzenie występowania okoliczności powodujących zagrożenie wykluczeniem społecznym, o których mowa w art. 1 ust. 2, w szczególności zawartych w części wspólnej tego przepisu. Rozwiązanie to ma zapewnić, że ponowne uczestnictwo nie będzie miało charakteru automatycznego, lecz będzie

każdorazowo wynikało z indywidualnej oceny sytuacji osoby i jej aktualnych potrzeb w zakresie reintegracji zawodowej i reintegracji społecznej.

Ponadto, w celu zachowania charakteru reintegracyjnego wsparcia udzielanego przez Centrum oraz przeciwdziałania wielokrotnemu i nieograniczonemu korzystaniu z tej formy wsparcia, maksymalny okres ponownego uczestnictwa w zajęciach Centrum określono na 12 miesięcy. W tym przypadku nie będą mieć zastosowania przepisy art. 15 ust. 1 - 3 ustawy.

Proponowana regulacja pozwoli zatem z jednej strony na ponowne udzielenie wsparcia osobom, które po zakończeniu wcześniejszego uczestnictwa nadal lub ponownie wymagają działań reintegracyjnych, z drugiej zaś – wprowadza jasne warunki i ograniczenia dotyczące ponownego kierowania. Przyczyni się to do zwiększenia skuteczności systemu reintegracji społecznej i reintegracji zawodowej oraz lepszego dostosowania udzielanego wsparcia do rzeczywistych, zmieniających się potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

23) **art. 1 pkt 23**

Proponowane w art. 14 ust. 3 rozwiązanie związane jest ze zmianą w art. 1 pkt 3 (w zakresie brzmienia art. 3 ust. 1b ustawy) i ma na celu zapewnienie uczestnikom zajęć w CIS odpowiedniej ochrony w przypadku wystąpienia wypadku w okresie uczestnictwa w zajęciach. Obecne przepisy ograniczają zapewniają zaopatrzenie z tytułu wypadku jedynie w trakcie pobytu w Centrum. Natomiast projekt wprowadza możliwość realizacji zadań Centrum i innych miejscach niż siedziba CIS. Dlatego zasadne jest zapewnienie uczestnikom uprawnień w przypadku zdarzeń, które mogą skutkować uszczerbkiem na zdrowiu, bez względu czy będą mieć miejsce w siedzibie CIS czy w innym miejscu dopuszczonym przez ustawę.

24) **art. 1 pkt 24**

Obecnie przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym nie dają podstawy do tego, aby nieobecność na zajęciach CIS wynikającą z ważnych powodów, można uznać za okoliczność usprawiedliwioną. Usprawiedliwiona nieobecność oznacza sytuację, w której okoliczności powodujące nieobecność uczestnika CIS zostały odpowiednio potwierdzone lub udokumentowane (np. zaświadczeniem lekarskim, innym dokumentem). Uznanie nieobecności za usprawiedliwioną nie wpływa negatywnie na status danej osoby, ale może mieć wpływ na wysokość otrzymywanego świadczenia. Dotychczasowe doświadczenia w zakresie stosowania przepisów ustawy powodują konieczność precyzyjnego określenia warunków usprawiedliwionej nieobecności uczestników CIS oraz uregulowania wpływu tej nieobecności na wysokość świadczenia integracyjnego, należnego za ten okres.

Z tego względu zmiana określona w lit. a (art. 15 ust. 7a ustawy o zatrudnieniu socjalnym) wprowadza katalog sytuacji, które na gruncie stosowania ustawy będą uznawane za nieobecność usprawiedliwioną. Sytuacje te obejmują chorobę uczestnika (do 21 dni), sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny (do 14 dni), które pojawią się w okresie uczestnictwa w zajęciach CIS, o którym mowa w art. 15 ust. 3 ustawy, nieobecność, która jest konsekwencją wypadku w trakcie realizacji IPZS, nieobecność spowodowaną nadzwyczajnymi, udokumentowanymi okolicznościami życiowymi uczestnika (np. śmierć członka rodziny), honorowe dawstwo krwi, a także sytuacje związane z obowiązkiem do osobistego stawienia się uczestnika na wezwanie właściwych organów, potwierdzone stosownym dokumentem. Zmiana wprowadzana w lit. b (ust. 7b i 7c) określa zasadę ustalania wysokości świadczenia za czas usprawiedliwionej nieobecności.

Proponowane przepisy wprowadzają jasne kryteria i okresy, w których nieobecność nie pozbawia statusu uczestnika CIS. Ustanowienie limitów czasowych (21 dni w przypadku choroby uczestnika i 14 dni w przypadku opieki nad chorym członkiem rodziny) odzwierciedla potrzebę równoważenia wsparcia z koniecznością zachowania odpowiedzialności za regularne uczestnictwo w zajęciach CIS.

Wprowadzenie mechanizmu zmniejszenia świadczenia integracyjnego o 1/40 za każdy dzień usprawiedliwionej nieobecności z powodu choroby lub opieki, wypadku albo nadzwyczajnych, udokumentowanych okoliczności życiowych uczestnika (ust. 7a pkt 1-4), ma na celu zrównoważenie konieczności wsparcia uczestników z koniecznością racjonalnego wykorzystania środków publicznych. Jednocześnie zapewniono pełne świadczenie w przypadku usprawiedliwionej nieobecności wynikającej z honorowego oddania krwi przez uczestnika CIS i wezwania organów (ust. 7a pkt 4 lit. b i c), co jest uzasadnione społecznym charakterem nieobecności lub bezwzględną koniecznością jego wykonania.

Zmiana wprowadzana w lit. c (ust. 8), a także zmiany wprowadzane w lit. d (dodano ust. 9 i 10) porządkują proces finansowania i rozliczania świadczeń integracyjnych wypłacanych uczestnikom CIS. Zmiany te mają na celu zapewnienie większej transparentności w przepływie środków finansowych pomiędzy starostwem a CIS. Proponowane rozwiązanie jest efektem zmian związanych z limitowaniem miejsc uczestnictwa w CIS (szerzej opisanej w uzasadnieniu do zmiany 5 i 10. Instytucja tworząca CIS, na etapie ubiegania się o przyznanie statusu CIS, musi uzgodnić miesięczną liczbę miejsc dla uczestników CIS, która związana jest z finansowaniem przez starostę świadczeń integracyjnych. Tzw. nadlimitowe przyjęcia do CIS wiążą się z obowiązkiem przejęcia przez CIS finansowania świadczeń integracyjnych wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zaliczką na podatek dochodowy z własnych środków. Rozwiązanie to pozwoli staroście oszacować skalę potrzeb i możliwości zatrudnieniowych w danym powiecie oraz przewidywany koszt dla Funduszu Pracy. Zaproponowany mechanizm zabezpiecza przed niekontrolowanym zwiększaniem zakresu działalności CIS bez zgody starosty, przez co pozwala na lepszą koordynację działań i zapobieganie ewentualnym nadużyciom finansowym. W ramach nadzoru nad działalnością CIS projekt nadaje staroście uprawnienia kontrolne, których celem jest ocena prawidłowości wydatkowania środków Funduszu Pracy na finansowanie świadczeń integracyjnych przyznanych na podstawie wniosku składanego przez kierownika CIS. W projekcie uregulowano także kwestię zwrotu nienależnie pobranych świadczeń integracyjnych, poprzez odesłanie do przepisów ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia, co zwiększy bezpieczeństwo finansowe i prawidłowość rozliczeń.

25) **art. 1 pkt 25**

Projekt ustawy w pkt 25 lit. a i b projektu (art. 18a ust. 6 i dodawany ust. 6a i 6b ustawy) proponuje ujednolicenie obowiązków sprawozdawczych centrów i klubów integracji społecznej, a także aktualizuje zakres danych sprawozdawczych. Obecnie przepisy zobowiązują CIS do corocznego składania sprawozdania zawierającego: rozliczenie dotacji za rok poprzedni, informacji o efektach reintegracji zawodowej i społecznej oraz preliminarz przychodów i wydatków na rok bieżący. Na podstawie tych danych wojewoda ma obowiązek przekazać ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego zbiorcze sprawozdanie z informacji pochodzących z CIS.

KIS również mają obowiązek corocznego przekazywania wojewodzie sprawozdania zawierającego dane o zatrudnionych pracownikach, uczestnikach, działaniach reintegracyjnych oraz rozliczeniu przyznanych dotacji. Jednak w przeciwieństwie do CIS, wojewodowie nie są obecnie zobowiązani do przekazywania ministrowi danych

zbiorczych ze sprawozdań KIS. Przekazują wyłącznie informację o liczbie zarejestrowanych klubów według stanu na 31 grudnia roku poprzedniego.

W celu ujednolicenia systemu sprawozdawczości proponuje się wprowadzenie przepisu nakładającego na wojewodów obowiązek corocznego przekazywania ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego danych zbiorczych również ze sprawozdań KIS, analogicznie do obowiązku już funkcjonującego w przypadku CIS.

Wprowadzenie tej zmiany jest istotne dla zapewnienia spójnego i systematycznego monitoringu działalności podmiotów zatrudnienia socjalnego. Dane ze sprawozdań CIS i KIS wykorzystywane są zarówno do realizacji obowiązków sprawozdawczych, jak i do planowania oraz programowania działań wspierających te podmioty. Co ważne, stanowią one także cenne źródło informacji wykorzystywanych przez Główny Urząd Statystyczny, dlatego ich terminowe pozyskiwanie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego jest niezwykle ważne.

Proponowane zmiany powodują konieczność zaktualizowania zakresu sprawozdań oraz formularzy, których wzór określa rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

26) **art. 1 pkt 26**

Projekt ustawy w pkt 26 projektu (art. 18ca ustawy) wprowadza możliwość finansowego wsparcia działalności bieżącej CIS w ramach programu resortowego. Obecnie działalność CIS finansowana jest z różnych (rozproszonych) źródeł i nie ma ona jednolitego charakteru. Finansowanie CIS opiera się przede wszystkim na Funduszu Pracy, budżecie samorządu, środkach europejskich, dochodach z własnej działalności czy środkach budżetowych przekazywanych na rozwój podmiotów zatrudnienia w ramach resortowych programów inicjowanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Brak jest systemowego rozwiązania w zakresie finansowania CIS, tak jak ma to miejsce w przypadku np. warsztatów terapii zajęciowej czy zakładów aktywności zawodowej. Taka charakterystyka źródeł finansowania działalności CIS oznacza, że w razie zmiany polityki, cięć budżetowych czy braku środków unijnych, podmioty mogą znaleźć się w trudnej sytuacji bądź zawieszać działalność. Z tego względu projekt ustawy wprowadza możliwości dofinansowania działalności bieżącej CIS w ramach programu resortowego. Jest to propozycja, która wymaga zmiany istniejących już przepisów, w zakresie upoważnienia ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do inicjowania resortowych programów na rzecz rozwoju podmiotów zatrudnienia socjalnego. Obecnie do wyłonienia podmiotów do realizacji zadań publicznych w ramach programu resortowego zastosowanie ma tryb otwartego konkursu ofert na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zaproponowana zmiana umożliwi ministrowi odpowiednie zastosowanie przepisów dotyczących trybu naboru wniosków, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej i tym samym ewentualne dofinansowywanie działalności CIS.

27) **art. 1 pkt 27**

W pkt 27 projektu (art. 18e ust. 1 ustawy) zaproponowano rozszerzenie składu Rady Zatrudnienia Socjalnego. Rada Zatrudnienia Socjalnego jest stałym organem opiniodawczo-doradczym działającym przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego. Katalog kompetencji tego ciała daje możliwość opiniowania projektów przepisów, sygnalizowania potrzeb zmian w prawie, a także przedstawianie ekspertyz z zakresu zatrudnienia socjalnego. Przepisy regulujące zasady funkcjonowania Rady, jej skład i kompetencje wymagają uspójnienia i doprecyzowania z przepisami regulującymi

funkcjonowanie innych ciał opiniodawczo-doradczych zajmujących się tematyką ekonomii społecznej. Proponuje się, aby w skład Rady Zatrudnienia Socjalnego wchodzili także przedstawiciele centralnych organów administracji rządowej, przedstawiciele samorządu terytorialnego reprezentowani poprzez regionalne ośrodki polityki społecznej, przedstawiciele sektora ekonomii społecznej, w tym ośrodków wsparcia ekonomii społecznej i Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Taki skład Rady zapewni, że kwestie dotyczące zatrudnienia socjalnego będą mogły być rozpatrywane z różnych perspektyw, co przełoży się na jakość rozwiązań dotyczących tego sektora.

IV. ZMIENIANE AKTY PRAWNE

Przedkładany projekt ustawy, poza zmianą ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, wprowadza również zmiany w:

1) ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2026 r. poz. 268, z późn. zm.);
2) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151, z późn. zm.);
3) ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. –Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 911, z późn. zm.);
4) ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1565, z późn. zm.);
5) ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, z późn. zm.);
6) ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. poz. 620, z późn. zm.).

Art. 2 Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji

Projekt ustawy rozwiązuje problem związany z brakiem wyłączenia świadczenia integracyjnego przyznawanego uczestnikowi CIS z egzekucji administracyjnej (w art. 10 dodano § 8). Świadczenie integracyjne jest świadczeniem o charakterze socjalnym i ma na celu wsparcie osób w procesie ich reintegracji zawodowej i społecznej, poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych tych osób. Z tego powodu ustawodawca już zdecydował o ochronie świadczeń integracyjnych przed egzekucją komorniczą, co jest realizowane na podstawie art. 833 § 6 Kodeksu postępowania cywilnego. Z tych samych względów proponuje się objęcie świadczeń integracyjnych ochroną przed zajęciem administracyjnym.

Art. 3 Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Projekt ustawy rozszerza możliwości działania gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w zakresie wspierania osób uzależnionych od alkoholu. Zmiana w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (dodanie art. 42^4) umożliwia przewodniczącemu gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych skierowanie osoby uzależnionej od alkoholu do CIS. Rozwiązanie to wzmacnia instrumenty oddziaływań readaptacyjnych wobec osób uzależnionych, umożliwiając im udział w kompleksowych

programach reintegracji społecznej i zawodowej. Skierowanie do CIS może stanowić istotne uzupełnienie działań terapeutycznych i profilaktycznych oraz sprzyjać trwałemu powrotowi do aktywności społecznej i zawodowej. Dodatkowo proponowane rozwiązanie wpłynie na wzmocnienie roli gminnych organów w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi. Rozwiązanie to jest zgodne z zasadami ochrony zdrowia i praw osób uzależnionych, gdyż przepisy opierają się na zasadzie dobrowolności i prawie osoby uzależnionej do korzystania z pomocy, jednocześnie dając gminnym komisjom narzędzie do skierowania osoby do odpowiednich placówek, co wpisuje się w politykę zdrowotną i społeczną.

Art. 4 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy

Zmiana w ustawie Kodeks karny wykonawczy (dodanie art. 166a) ma na celu stworzenie podstawy prawnej do kierowania do CIS byłych więźniów. Rozwiązanie to pozwoli na zwiększenie możliwości wsparcia skazanych w procesie readaptacji oraz ułatwi ich reintegrację po odbyciu kary. W dłuższej perspektywie proponowane rozwiązanie może przyczynić się do zmniejszenia recydywy, poprawy bezpieczeństwa publicznego oraz wspierania resocjalizacji. Wprowadzenie takiej możliwości dla dyrektora zakładu karnego umożliwia bardziej indywidualne i elastyczne podejście do procesu readaptacji, dostosowane do potrzeb i możliwości skazanego, co jest zgodne z celami polityki penitencjarnej i społecznej.

Art. 5 Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach

Zmiana (art. 2 ust. 1 pkt 13) ma charakter doprecyzowujący i ma na celu zapewnienie jednolitej interpretacji przepisów w zakresie kwalifikacji do świadczeń. Umożliwi to przyznanie świadczeń w przypadku wypadków lub chorób zawodowych powstałych w trakcie realizacji IPZS, co zwiększa bezpieczeństwo prawne uczestników.

Art. 6 Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Projekt ustawy rozwiązuje problem, który zaistniał na gruncie stosowania przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Obecnie, w związku z konstrukcją prawną przepisów, powstaje 30 dniowa „luka czasowa", w której pewna kategoria uczestników CIS nie jest objęta ubezpieczeniem zdrowotnym w pierwszym miesiącu uczestnictwa w CIS.

Zmiany w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych mają na celu zapewnienie osobom realizującym indywidualny program zatrudnienia socjalnego dostępu do ubezpieczenia zdrowotnego od momentu przyjęcia do CIS. Dodatkowo uporządkowano dotychczasowe przepisy określając moment powstania i wygaśnięcia obowiązku ubezpieczeniowego. Jednocześnie projekt wskazuje podmioty właściwe do opłacania składek, co zapewnia ciągłość finansowania ubezpieczenia zdrowotnego tej grupy.

Art. 7 Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia

Zmiana w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia polega na rozszerzeniu zadań samorządu powiatu o kontrolę prawidłowości wydatkowania środków Funduszu Pracy przeznaczonych na finansowanie świadczeń integracyjnych. Celem regulacji jest zapewnienie

przejrzystości, legalności i efektywności wydatkowania środków publicznych przekazywanych na realizację zadań z zakresu zatrudnienia socjalnego, a także wzmocnienie nadzoru nad finansowaniem działalności CIS.

V. PRZEPISY KOŃCOWE I PRZEJŚCIOWE

Art. 8

Przepisy art. 8 regulują sytuację, w której wniosek o przyznanie statusu CIS lub jego przedłużenie został złożony przed dniem wejścia w życie przedmiotowej nowelizacji ustawy i sprawa nie została rozpatrzona. Wnioski takie pozostają bez rozpatrzenia. Wojewoda natomiast jest zobowiązany poinformować instytucję tworzącą Centrum o konieczności złożenia nowego wniosku i wyznacza termin na jego złożenie. Jeśli wniosek dotyczy przedłużenia statusu Centrum, dotychczasowy status zostaje przedłużony do czasu wydania przez wojewodę odpowiedniej decyzji.

Art. 9

Przepis ten wynika z potrzeby uzgodnienia przez CIS ze starostą liczby miejsc dla uczestników w terminie 30 dni od dnia wejścia ustawy w życie oraz uregulowania sposobu realizacji przez starostę wniosków o finansowanie świadczeń integracyjnych związanych z finansowaniem świadczeń integracyjnych z Funduszu Pracy. Wnioski złożone przed wejściem w życie ustawy będą rozpatrywane na dotychczasowych zasadach.

Art. 10

Przepis zobowiązuje Centrum, w terminie nie dłuższym niż 60 dni, do przedstawienia wojewodzie informacji zawartych w nowym wniosku. Centrum jest zobowiązane dostosować liczbę miejsc dla uczestników zgodnie z opinią starosty w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. W tym celu kierownik Centrum dokonuje oceny każdego realizowanego programu i na tej podstawie podejmuje decyzję o zmianie, skróceniu albo zakończeniu jego realizacji.

Art. 11

Przepisy art. 11 regulują sytuację, , w której wnioski o skierowanie do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum zostały złożone i nierozpatrzone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Wnioski takie pozostają bez rozpatrzenia, o czym kierownik Centrum informuje podmiot kierujący.

Art. 12

Przepis ten wynika z potrzeby dostosowania indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego, których realizacja rozpoczęła się przed wejściem w życie przepisów niniejszej ustawy, do wymogów określonych w art. 13 wprowadzanych ustawą zmienianą w art. 1. Centrum będzie zobowiązane dostosować te programy nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 13

Zgodnie z art. 13 projektu Rada Zatrudnienia Socjalnego wybrana przed dniem wejścia w życie ustawy pełni swoje funkcje do czasu upływu kadencji, na którą została wybrana.

Art. 14

W przepisie art. 14 doprecyzowano, że roczne sprawozdania składane przez Centra i kluby integracji społecznej oraz informacje wojewodów po raz pierwszy zostaną przygotowane

zgodnie z przepisami ustawy zmienianej w art. 1 w roku 2027. Będą to sprawozdania za 2026 rok.

Art. 15

Zgodnie z art. 15 do postepowań egzekucyjnych, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotyczące wyłączenia świadczenia integracyjnego spod egzekucji, w brzmieniu nadanym nową ustawą. Jednakże kwoty świadczenia integracyjnego wyegzekwowane przed dniem wejścia w życie ustawy nie podlegają zwrotowi.

Art. 16

W art. 16 projektu przewidziano przepis przejściowy, zgodnie z którym dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 5 ust. 6 i art. 18e ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 5 ust. 6a i art. 18e ust. 7, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Z uwagi na zmianę art. 18e ust.1 ustawy dotyczącą poszerzenia składu Rady Zatrudnienia Socjalnego o przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, centralnych organów administracji rządowej, regionalnych ośrodków pomocy społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, Krajowego Komitetu Ekonomii Społecznej, związków zawodowych oraz przedstawicieli pracodawców – konieczne jest wydanie nowego rozporządzenia określającego tryb zgłaszania kandydatów na członków Rady, oraz jej organizację i tryb działania.

Art. 17

Przepis art. 17 przewiduje wejście w życie ustawy pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Wskazanie pierwszego dnia miesiąca jako dnia wejścia w życie ustawy zapewnia przejrzystość i ułatwia praktyczne stosowanie nowych przepisów, w szczególności w zakresie realizacji wynikających z nich praw i obowiązków uczestnika zajęć Centrum oraz rozliczeń finansowych związanych z ich wykonywaniem.

VI. INFORMACJE DODATKOWE

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

Brak jest możliwości podjęcia alternatywnych środków osiągnięcia celu projektowanej regulacji w stosunku do działań legislacyjnych.

Projekt nie będzie miał wpływu na działalność mikro-, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane przepisy nie będą miały bezpośredniego wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

Projekt ustawy nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z czym nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w tych przepisach.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2026 r. poz. 936) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2026 r. poz. 404) projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.